

تاریخچه طب گیاهی

سید علی ضیایی^{*۱}

۱- استادیار پژوهش فارماکولوژی، پژوهشکده گیاهان دارویی جهاددانشگاهی، تهران
*آدرس مکاتبه: تهران، خیابان انقلاب اسلامی، خیابان قدس، خیابان بزرگمهر غربی، پلاک ۹۷
تلفن: ۶۴۶۲۱۷۹، نمابر: ۶۴۶۵۵۵۴
پست الکترونیک: ziaie@imp.irost.net

چکیده

اولین استفاده از گیاهان دارویی در خاورمیانه و مربوط به عصر پارینه سنگی است. مسافران و تاجران روشهای معالجه یونانیان و رومیان را به اطبای چینی و هندی معرفی کردند که آنها نیز این تجربیات را با تجربیات قدیمی تر خویش مخلوط نمودند. بعدها با برپایی جنگهای صلیبی طب یونانی (اسلامی) نیز به طب اروپایی راه یافت. این اختلاط دانش استفاده از گیاهان دارویی بین اروپاییان و آسیاییها به استاندارد کردن استفاده از آن کمک کرد. کتبی که در این زمینه وجود دارند همگی به حفظ، پراکندگی و استاندارد کردن این دانش کمک نمودند.

گلواژگان: طب گیاهی، طب سنتی، تاریخچه

مقدمه

به جرأت می‌توان گفت که دانستن تاریخ هر علمی در فهم و استفاده از آن علم موثر است. تاریخچه طب سنتی و رشد و تکامل آن که حاصل سعی و خطای بشر در طول دوران‌های متمادی است نیز از این قاعده مستثنا نمی‌باشد. در مسیری که طب سنتی طی نموده اسطوره، اصول علم تجربی، فلسفه و مذهب در طی چندین هزار سال بر آن تاثیر گذاشته‌اند و شایسته است که استادان فن این رشته و مورخین در جمع‌آوری و طبقه‌بندی آن اهتمام نمایند تا رهروان امروزی و آینده آن مسیری را که قرار است در آن گام بردارند شناخته و بدانند که این جاده از کجا شروع شده و چه اقلیم‌هایی را پشت سر گذاشته است. در این صورت است که جهت رفتن به آینده نیز مبهم و تاریک نخواهد بود. متن حاضر از کتاب تاریخ طب سنتی NIH که در منابع متعدد از آن استفاده شده است اقتباس گردیده است.

انسان‌های اولیه می‌دانستند که چه در سلامتی و چه در بیماری به طبیعت وابسته هستند. اساس درمان بر اساس غریزه و تجربه و با استفاده از گیاهان، قسمت‌هایی از بدن جانوران و مواد معدنی بود که در رژیم غذایی استفاده نمی‌شد.

شواهد استفاده از درمان گیاهی توسط انسان به ۶۰/۰۰۰ سال پیش بر می‌گردد. محققان در سال ۱۹۶۰ در غاری در کشور عراق آرامگاهی را یافتند که در اطراف استخوان‌های جسد گرده‌های گیاهی به تعداد زیاد وجود داشت که دال بر استفاده عمدی از آنها بوده است [۱].

تمام فرهنگ‌ها تاریخچه طولانی از طب سنتی دارند که شامل استفاده از گیاهان است. حتی در آن زمان ملل مختلف به صورت علمی اطلاعات مربوط به گیاهان را جمع‌آوری و فارماکوپه گیاهی تدوین می‌کردند. در حقیقت تا قرن بیستم بیشتر فارماکوپه‌های علمی پزشکی از همین فرهنگ‌های

گیاهی ملل مختلف استخراج شده بود. بسیاری از داروها از قبیل استریکنین، آسپرین، وین کریستین، تاکسول، آرتیمیزینین و کورار ریشه گیاهی دارند. حدود یک چهارم از داروهایی که در آمریکا در داروخانه‌ها پیچیده می‌شوند حاوی ماده موثره مشتق از گیاهان هستند [۲].

طب در قاره‌میانه

اختراع نوشتن سبب شد تا دانش گیاهی نیز ثبت و باقی بماند. اولین نوشته‌ها که حاوی جزئیات استفاده از گیاهان در درمان بیماری‌ها هستند در لوحه‌های گلی یافت شده در منطقه بین‌النهرین (عراق امروزی) و پاپیروس مصری مکتوب گردیده‌اند. حدود ۲۰۰۰ سال قبل از میلاد آشور بانیپال پادشاه سومری‌ها دستور جمع‌آوری اولین مفردات پزشکی دنیا را صادر کرد که در آن ۲۵۰ داروی گیاهی لیست شده بود.

پاپیروس Ebers^۱ که حدود ۱۵۰۰ سال پیش از میلاد نوشته شده است یکی از مهمترین نوشته‌های بشر است که در آن اطلاعات قدیمی ثبت شده است. این نوشته شامل ۸۷۶ نسخه است که از ۵۰۰ ماده مختلف تشکیل شده است و در آن گیاهان زیادی به چشم می‌خورد [۳].

طب در یونان و روم

یکی از قدیمی‌ترین مفردات پزشکی Rhizotomikon است که توسط Diocles of caryotes یکی از شاگردان ارسطو نوشته شده است. متأسفانه این کتاب در حال حاضر ناپدید شده است.

جمع‌آوری اطلاعات بعدها نیز ادامه یافت اما هیچکدام به اهمیت و نفوذ کتاب De Materia Medica

۱- این پاپیروس در تبس (Thebes) توسط مصر شناس آلمانی Georg Moris Ebers در سال ۱۸۷۲ کشف گردید.

دارویی لیست شده است [۴]. در کتاب جراحی به نام Sushruta Samhita حدود ۶۰۰ گیاه دارویی عنوان شده است. اغلب متخصصان معتقدند که این کتاب حداقل ۲۰۰۰ سال قدمت دارد.

طب سنتی در چین و ژاپن

قدیمی‌ترین شواهد نوشتاری در مورد استفاده پزشکی از گیاهان در چین مجموعه نوشته‌های مربوط به ۱۱ درمان پزشکی است که از یک آرامگاه در ایالت هانان به دست آمده است. تاریخ آرامگاه به ۱۶۸ سال قبل از میلاد می‌رسد و نوشته‌ها که بر روی ابریشم نگاشته شده‌اند مربوط به حدود سه قرن قبل از میلاد است.

برخی از این نوشته‌ها به بحث دربارهٔ ورزش و رژیم غذایی پرداخته‌اند. بزرگترین، واضح‌ترین و مهمترین این دست نوشته‌ها که توسط کاشفان آن به نام "نسخی برای پنجاه و دو بیماری" نامیده می‌شود یک کار فارماکولوژی برجسته است. بیش از ۲۵۰ مادهٔ درمانی در آن نام برده شده است و اغلب آنها موادی هستند که از گیاهان و جنگل به دست آمده‌اند. غلات، حبوبات، میوه‌ها، سبزی‌ها و قسمت‌های حیوانی نیز در آن نام برده شده‌اند. پیش زمینه تمام متن نشانگر این است که بیماری، تظاهرات روح شیطانی است و باید از جادو، ورد و دعا به همراه گیاهان در درمان مدد جست.

در آخرین سلسهٔ هان‌ها (۲۵ تا ۲۲۰ بعد از میلاد) طب در چین تغییر یافت. مردم در نتیجه رشد فکری و با مشاهده و فهم طبیعت دریافته‌اند که سلامتی و بیماری نتیجهٔ اصول طبیعی است. با این وجود گیاهان هنوز هم نقش مهمی را در طب داشتند. مفردات پزشکی در قرن یک میلادی در آن کشور نوشته شد. در این کتاب که نویسندگان آن گمنام هستند، گیاهان به خصوصی توصیف شده‌اند. این کتاب شامل ۲۵۲ مادهٔ گیاهی، ۴۵ مادهٔ معدنی و ۶۷ مادهٔ مشتق شده از حیوانات است. برای هر گیاه

نوشتهٔ Dioscorides Pedanios^۲ در قرن اول میلادی نبود. این کتاب حاوی ۹۵۰ مادهٔ درمانگر است که ۶۰۰ عدد آن گیاه بوده و باقی ریشهٔ حیوانی و یا معدنی دارند [۳]. هر صفحه آن حاوی تصویر، توضیح گیاه، خاصیت درمانی آن، روش تهیه و اخطار در مورد اثرات ناخواسته است.

طب در جهان اسلام

عرب‌ها در حفظ و ساخت بدنهٔ دانش متعلق به دوران یونانی، رومی نقش داشتند. در حقیقت ایشان این علم را از راه‌های دور به دست آوردند. آنها طرز تهیهٔ مواد شیمیایی معدنی را که از چینی‌ها آموخته بودند به غرب معرفی کردند. مهمترین منبع مسلمانان در زمینهٔ مفردات پزشکی متن جامی بن بیار (متوفی به سال ۱۲۴۸ بعد از میلاد) است که بیش از ۲۰۰۰ ماده من‌الجمله بسیاری از گیاهان در آن لیست شده است [۳]. در حقیقت اطبایی که در جنگ‌های صلیبی شرکت داشتند طب اسلامی را به اروپاییان معرفی نمودند. همچنین تجارت گیاهان در قرون وسطی یک تجارت عظیم بین‌المللی بود.

طب در هند شرقی

هند نیز که بین چین و غرب قرار داشت فرایند مشابهی را طی کرد. درمانی که قبل از مجموعه نوشته‌های طب آئروودا انجام می‌شد مشابه درمان در چین و مصر بود (یعنی بیماری توسط خدا برای تأدیب فرد خاطی یا گناهکار بروز می‌کرد). طب آئروودا هنگامی بروز کرد که فلسفه‌های اوپانیشادها، بودا و دیگر مدارس فکری در هند اوج گرفته بودند. در طب آئروودا گیاهان نقش مهمی داشته و اصلی‌ترین کتاب آئروودا دربارهٔ طب داخلی یعنی Charaka Samhita است. در این کتاب ۵۸۲ گیاه

۲- گیاهشناس و جراح ارتش نرون

اولین راهنمای گیاهی به ۵ هزار سال پیش و دوران سومریان بر می‌گردد، که گیاهانی مانند زیره و آویشن را برای سلامتی مصرف می‌کردند. طب یونانیان که وام‌دار روش‌های طبابت آسیایی‌ها و مصری‌ها است در اولین هزاره قبل از میلاد آغاز شد. سپس این طب به سمت غرب پیشرفت و طب رومیان را تحت تأثیر قرار داد. مناطق شرق دریای اژه و سواحل آسیای صغیر، یعنی محل تلاقی فرهنگ‌های یونانی و آسیایی از مهمترین مراکز مطالعه و درمان بودند [۶].

* ۱۸۰۰ قبل از میلاد

بابلی‌ها که به خاطر داشتن باغ‌های معلق معروف هستند از ارزش زعفران، ترتیزک، دارچین و سیر در درمان آگاهی داشتند. در اسطوره «حماسه گیلگمش» اهمیت گیاهان آنجا بیان شده که قهرمان افسانه‌ای داستان «گیاه مقدس» را که زندگی جاوید می‌بخشد به وسیله یک مار از دست می‌دهد.

* ۶۲۷-۶۶۸ قبل از میلاد

باغ‌های نینوا (آشوریان) به عنوان دشت مقدس گیاهان، از گیاهان موجود در تمام دنیای شناخته شده آن زمان تشکیل شده بود.

* ۴۰۱-۵۲۱ قبل از میلاد

باغ معروف داریوش به نام «باغ بهشت» یا پردیس نشانه‌ای از نگهداری و حفظ روح در برابر خطرهای تهدیدات دنیایی بود.

* ۳۰۰-۵۰۰ قبل از میلاد

عصر طلایی پزشکی یونانی بود. مدرسه‌ای در کاس توسط بقراط، Chrysippus و Praxagoras تأسیس شد که اولین انستیتو آموزش پزشکی در دنیای یونانی - رومی بود. تعلیمات بقراطی با دید

توصیف اثرات پزشکی در قالب علایم بیماری آورده شده است. این کتاب شامل روش‌های صحیح تهیه و همچنین نکاتی در مورد سمیت گیاهان است [۵].

از آنجایی که نوشتن مفردات پزشکی تقریباً به ۲۰۰۰ سال پیش می‌رسد، مفردات پزشکی سنتی چین حاوی مطالب بیشتری می‌باشد. این افزایش ناشی از جمع‌آوری اطلاعات سنتی مربوط به طب سنتی چین و دیگر نقاط جهان است. بسیاری از موادی که اکنون در طب سنتی چین مصرف می‌شود از مکان‌هایی مانند جنوب شرق آسیا، هند، خاورمیانه و آمریکا نشأت گرفته است.

جدیدترین مجموعه مفردات پزشکی چین در سال ۱۹۷۷ منتشر شده است. این دایره‌المعارف که شامل مواد موجود در طب سنتی چین (Zhong yao da ci dian) است، حاصل یک پروژه تحقیقاتی ۲۵ ساله است که توسط کالج پزشکی در جیانگسو جمع‌آوری شده است. در این مجموعه که کاملترین مجموعه گیاهان طب سنتی چینی تا امروز است، ۵۷۶۷ مورد ذکر شده است [۵]. طب سنتی چین از طریق کره به ژاپن راه یافت و طب کره‌ای که تحت تأثیر طب چینی قرار گرفته بود در زمان امپراطور Ingyo (۴۵۳-۴۱۱ بعد از میلاد) توسط ژاپنی‌ها پذیرفته شد. تا یک قرن بعد دانشجویان پزشکی ژاپن جهت تحصیل به کره می‌رفتند و در زمان ملکه Suiko (۶۲۸-۵۹۲ بعد از میلاد) دانشجویان ژاپنی مستقیماً برای مطالعه پزشکی به چین فرستاده شدند. تا پایان دوره موروماچی (۱۵۷۳-۱۳۳۳ بعد از میلاد) ژاپنی‌ها شروع به تدوین شکل شرقی طب سنتی خود کردند که طب Kampo نامیده می‌شد. هنگامی که طب سنتی چینی تغییر یافت و با طب Kampo ادغام شد، طب گیاهی نیز به طور محسوسی خلاصه شد.

زادگاه‌های مهم طب گیاهی

آسیا

* ۱۲۴۸ بعد از میلاد

کتاب قانون در پزشکی نوشته ابوعلی سینا حاوی حکمت در خواص درمانی گیاهان با بیان مفاهیم دنیایی و ماوراءالطبیعه است که بر اساس قرآن مجید نوشته شده است. گیاهان و طبیعت سودمند آنها قسمتی از مخلوقات خدا در نظر گرفته شده است. این دانش توسط طلبه‌هایی که در فرهنگ‌های مختلف تتبع و تحقیق می‌کردند مورد مطالعه قرار گرفته است [۶].

چین

بر اساس افسانه‌های چینی استفاده از گیاهان در درمان هنگامی در چین شایع شد که کشاورزی در استان یونان^۴ در باغ خویش ماری را کشت ولی با تعجب روز بعد مشاهده کرد که همان مار زنده است و این کار را دو مرتبه تکرار کرد و مطمئن بود که مار خواهد مرد ولی باز هم در روز بعد مار همچنان زنده بود. برای بار سوم که مار را ضربه زد مشاهده کرد که مار بلافاصله به داخل محل کشت گیاه "San qi" (Panax notoginseng) خزید و شروع به جویدن آنها کرد. صبح روز بعد زخمهای مار بهبود یافت و مار توانست قسمتی از سلامتی‌اش را بدست آورد. "San qi" جز اصلی Yunnan Bai yau است که یک پودر گیاهی سفید رنگ است و جلوی خونریزی‌های داخلی و خارجی را می‌گیرد. بنابراین مشاهده یک مار زخمی مطالبی را در مورد فواید گیاهان به بشر آموخت. یک ضرب‌المثل چینی است که می‌گوید نمی‌توان هیچ مرزی بین غذا و گیاه قایل شد. زیرا بعضی از گیاهان چنان اثر ملایم و طعم مطبوعی دارند که می‌توان از آنها در غذا استفاده کرد. همچنین بعضی از غذاها چنان خاصیت درمانی دارند که می‌توان از آن به عنوان گیاه دارویی استفاده نمود. روی همین اصل پزشکان چینی معمولاً به بیماران خود دستورات غذایی و گیاهی می‌دهند.

بسیاری از مورخان عقیده دارند که Nei ching که کتاب امپراتوری زرد درباره طب داخلی است حدود

منطقی به پزشکی تأکید دارد و مشاهده، استدلال و فلسفه در آن به چشم می‌خورد. بقراط (۴۶۰-۳۷۷ قبل از میلاد) بین سیصد تا پانصد درمان را در نوشته‌هایش دارد.

* ۲۸۷-۳۷۱ قبل از میلاد

Theophrastus طبیعی‌دان و به عنوان پدر گیاه‌شناسی لقب گرفت و طبقه‌بندی گیاهان دارویی فرهنگ‌ها را با تحقیق در گیاهان آغاز کرد.

* ۳۳۱ قبل از میلاد

مرکز مهمی برای مطالعات پزشکی، تحقیقات و آموزش در اسکندریه مصر برپا شد. این مرکز تا قرن دوم بعد از میلاد که تخریب گردید مهمترین مرکز پزشکی در منطقه مدیترانه بود.

* ۷۰ بعد از میلاد

در روم دیوسکوریدوس مفردات پزشکی خودش را که تا قرن هفدهم استفاده می‌شد تدوین کرد.

* ۱۴۳-۱۳۰ بعد از میلاد

جالینوس پزشک یونانی اصول بقراط در قدرت بدن برای درمان خویش را توسعه داد. مهمترین کار او در درمان به نام Ars magna کتاب مرجع درمان پزشکی بود که تا قرن ۱۶ میلادی استفاده می‌شد.

* ۵۱۲ بعد از میلاد

نسخهٔ بیزانسی (روم شرقی) codex Vindobonensis یک مرجع بی‌نظیر و مصور گیاهی است که توسط کراتئوس پزشک برای اولین بار تدوین شد. این کتاب تا ظهور کتاب لئونارد فوخرس^۲ (۱۵۴۲) به نام De Historia Stirpium در اروپا استفاده می‌شد.

3- leonard fuchs

4- Yunnan

اولین کار علمی انجام شده در غرب بر روی گیاهان ۱۵۰ سال بعد چاپ شد و فقط حاوی ۱۲ صفحه طبقه‌بندی بود. کتاب Li هم اکنون در چین توسط اطبای سنتی چین مطالعه و استفاده می‌شود [۷، ۸].

هند

گفته می‌شود که دانش آئروودا درباره گیاهان دارویی هدیه‌ای از برهما، خدای آسمانی به ساکنین هند است و این دانش برای هزاران سال سینه به سینه منتقل می‌شد تا اینکه Charaka سومین عضو از سه پزشک مشهور هندی اولین کتاب را با عنوان Charaka Samhita یا رساله Charaka به تحریر در آورد. قابل توجه‌ترین مشخصه رساله بزرگ Charaka تئوری طبقه‌بندی آن است که دقیقاً موجودات زنده‌ای را که از بذر منشا گرفته‌اند طبقه‌بندی کرده است. این موجودات گیاهان و درختانی هستند که در طب آئروودا لابراتوار داروسازی نامیده می‌شوند. Charaka ۳۵۰ گیاهی را که در طب آئروودا سودمند هستند جدا کرده است. گیاهان دارویی بر اساس عملکرد (درمانی تا پیشگیری) به ۵ گروه طبقه‌بندی شده‌اند. در این رساله تأکید شده که گیاهانی که در درمان بیماری‌ها استفاده می‌شوند در دست ناآشنایان به آن می‌تواند به عنوان سم عمل نماید. گیاهانی که Charaka معرفی نموده است شامل گیاهان دارویی، بوته‌ها و درختانی با فعالیت دیورتیک و تونیک قلبی تا عصاره‌های گیاهی که می‌توانند در جوش خوردن استخوانها استفاده شوند و یا بر زایایی مردان و زنان اثر داشته باشند، هستند. Charaka گیاهان را بر اساس اثرات سمی آنها، فصل و یا زمانی از روز که گیاه در اوج قدرت درمانی است و باید برداشت شود و قسمت‌هایی از گیاه که باید استفاده شود و قسمت‌هایی که نباید مورد استفاده قرار گیرد طبقه‌بندی کرده است [۷].

۲۰۰۰ سال پیش توسط نویسندگانی ناشناخته در طی چند صد سال نوشته و جمع‌آوری شده است. نام کتاب از نام امپراتور زرد گرفته شده است که معمولاً این کتاب را به غلط به او منتسب می‌کنند. این اولین کوشش در جمع‌آوری و دسته‌بندی طب چینی است که حاوی تمام اصول این طب است. اصول این طب ریشه در مذهب تائوئیسم دارد که بیانگر واحد بودن تمام اشیا در طبیعت است. انسان مانند یک میکروزوم در جهان است و بر اساس این اصل عمل می‌کند. Nei ching منبع تمام کارهای بعدی بود.

Nei ching اولین کوشش در گیاهان دارویی نبود. حدود ۲۰۰۰ سال پیش از میلاد Pen Tsao یکی دیگر از متونی بود که حدود ۱۰۰۰ فرمول گیاهی برای اولین بار در آن جمع شد.

اولین فعالیت چینی که به طور مبسوطی به گیاهان می‌پرداخت قبل از سلسله هان شرقی بود (۲۵ تا ۲۲۰ بعد از میلاد) و بنام مفردات پزشکی نامیده می‌شد. در این کتاب ۳۶۵ ماده دارویی لیست شده‌اند که شامل ۲۵۲ گیاه، ۶۷ ماده حیوانی و ۴۶ ماده معدنی است که هر کدام به ۳ دسته تقسیم می‌شوند که این تقسیم‌بندی بر اساس سمیت آنهاست.

اولین کتاب پزشکی چینی که به زبان غربی ترجمه شده است نوشته دکتر Li Shizhen به نام Ben ca Gang Nu (رئوس و تقسیمات طب گیاهی) است (این کتاب همچنین بنام رئوس کلی مفردات پزشکی شناخته می‌شود) که در قرن ۱۶ میلادی نگاشته شده است. این کتاب بزرگترین مجموعه درمانی است که حدود ۳ دهه طول کشیده تا جمع‌آوری شود و در آن ۱۲۰۰۰ نسخه و فرمول ۱۰۷۴ ماده گیاهی، ۴۴۳ ماده جانوری و ۳۵۴ ماده معدنی وجود دارد. Li Shizhen گیاهان را به ۱۶ دسته و ۶۲ زیر گروه طبقه‌بندی کرد. او تقسیم‌بندی سنتی ۳ طبقه‌ای را کنار گذاشت و از تقسیم‌بندی گیاه، جانور و ماده معدنی سود جست. در مقایسه با آن

آمریکای لاتین

فراوانی و تنوع گیاهان منطقه آمریکای مرکزی و جنوبی قرن‌ها آنان را مرکز توجه درمان قرار داده است. بسیاری از این گیاهان تبدیل به مواد دارویی مهمی شده‌اند. یکی از مشهورترین نمونه‌ها پوست درخت سینکونا است که در پرو یافت شد. چندین قرن پیش کشیش‌ان اسپانیایی پوست این درخت را که دارای خاصیت کنترل‌کنندگی مالاریا بود یافتند. ماده موثره پوست این درخت بنام کینین مهمترین دارویی بوده است که در سه دهه اخیر برای درمان مالاریا بطور وسیعی تجویز شده است. دانشمندان با تبدیل کینین به کینیدین دارویی ساخته‌اند که در درمان فیبریلاسیون دهلیزی کاربرد دارد.

در این منطقه گیاهان مفید زیادی می‌رویند. پرو همچنین تامین‌کننده کوکائین جهان است، ماده‌ای که علیرغم مصرف سو آن نقش مهمی در پزشکی دارد. امتین که از ریشه ایپاکاک استخراج می‌شود و برای درمان اسهال‌های آمیبی مصرف می‌گردد در برزیل فراوان است.

کورار در ابتدا توسط قبایل جنگلی آمریکای جنوبی جهت زهرآلود کردن سرنیزه‌هایشان استفاده می‌شد ولی امروزه در جراحی‌ها و بیهوشی‌ها به عنوان یک شل‌کننده عضلانی مصرف می‌شود. متأسفانه علم پزشکی فقط به گیاهان مفید و دانش بومیان این منطقه دسترسی دارد. تخریب جنگل‌ها در این منطقه هر روز شدیدتر می‌شود و با از بین رفتن پوشش گیاهی این دانش نیز ناپدید می‌گردد [۷].

سرخپوستان آمریکا

هنگامی که مهاجران اروپایی قدم به خاک آمریکا گذاشتند بیش از دو هزار قبیله از بومیان آمریکایی وجود داشت. هر قبیله برای خود سیستم درمانی خاصی داشت که کاملاً متمایز از طب گیاهی در اروپا بود. پزشک قبیله مانند یک داروخانه جدید به قدری

داروی گیاهی در اطراف خود داشت که می‌توانست تقریباً هر نوع بیماری را از سرماخوردگی گرفته تا کنترل موالید درمان نماید.

در سنت بومیان آمریکا انرژی گیاهان متصل به روح انسانی و دیگر موجودات زنده است. گیاهان نیز دارای روح هستند و بر اساس تعلیمات ابتدایی این ارواح خواسته‌اند تا به روح موجودات کمک کنند. ارزش گیاهان و کمک‌کنندگان به درمان با تجربه مشخص می‌شود و یا آنکه از گیاه خواسته می‌شود تا با شما صحبت نماید. می‌توان از گیاه اجازه خواست تا بیرون آورده شود و با استفاده از آن هارمونی به شخص، خانواده و قبیله باز گردد. جهتی که روی گیاه به آن سمت است (شرقی، غربی، شمالی و جنوبی) قسمتی از درمان است. دانستن چهار جهت گیاه جهت فهم استفاده از گیاهان به عنوان درمان ضروری است.^۵

این چهار جهت به شرح زیر است:

الف - گیاهان شرقی (منتسب به قلب و گردش خون)

خواص ویژه درمانی: تحریک هاضمه، افزایش اشتها، جمع‌کننده افراد خانواده در کنار هم و به عنوان مقوی استفاده می‌شود.

مثال: یونجه، زنجبیل، Blood root، Cardinal flower، سیر، ترشک مواج، خرزه هندی، کرفس باتلاقی.

ب - گیاهان جنوبی (منتسب به قسمت خارجی بدن، پوست، لب، چشم و مو)

خواص ویژه درمانی: تحریک سیستم برای ایجاد سلامتی. ارزش ویژه برای هارمونی و تعادل کودکان و آنهایی که نیاز دارند دوباره کودک باشند.

۵- این مفاهیم مربوط به فرهنگ سرخپوستان آمریکا است و عجیب و یا نامأنوس بودن آنها به پیشینه، اسطوره و فرهنگ این قوم باز می‌گردد.

مثال: بادرنجبویه، بابا آدم، تنباکو هندی، اسفزه، انجیلی.

ج - گیاهان غربی (منتسب به سیستم تولید مثل) خواص ویژه درمانی: پاک کردن سیستم بدن و عفونت‌ها.

مثال: Adler، دارواش، Shebalsam، Balsam fir، مرهمی، Blue cohosh، کلم، هویج، Joe-Chickweed، pyeweed، شیرین بیان، ماری تیغال، کاج، توت فرنگی. د - گیاهان شمالی (منتسب به سر، سینه و برای تنفس و گرم کردن بدن در سرمای شمال)

خواص ویژه درمانی: حالات بدن را متعادل کرده و تغییرات ایجاد شده به وسیله بادهای تغییر جهت دهنده را آرام می‌نماید و باعث آرام شدن بدن و ذهن می‌شود.

مثال: Cedar، Adamond Eve root، نعناع گربه‌ای، رازیانه، بابونه اروپایی، سس شبدری، خرگوشک، سپرک، Yellw root.

اروپا

دانش گیاهی در هنگام رجعت طبای شرکت کننده در جنگ‌های صلیبی گسترش فراوانی یافت. در قرن چهاردهم فرهنگ اروپایی در درمان و آموزش پزشکی پیشرو بود. در قرن پانزدهم صنعت چاپ باعث نشر مطالب در میان مردم شد. جان جرارد⁶ کتاب تاریخ عمومی گیاهان را در سال ۱۵۹۷ چاپ نمود. که می‌توان آن را اولین گیاهنامه انگلیسی نامید و بلافاصله بعد از آن نیکلاس کالپپر⁷ پزشک آن را توسعه داد که ملغمه‌ای از فولکلور، نجوم و طب گیاهی بود [۶].

* ۸۱۲ بعد از میلاد

شارلمانی^۸ (چارلزکبیر) در Capitulare de Villis فرمان زیر را صادر کرد:

Valumus quod in houto omnes herbas habeant, id est که محتوای آن عبارت است از: باغهای دارویی تأمین کننده‌های بهداشت و دوستان پزشکان هستند.

* ۸۴۵-۸۴۲

والفرید استرابو^۹ کتاب شاعرانه De Cultura Hortarum را که اختصاص به سنتز جادویی عطرها و خواص پزشکی گیاهان است را منتشر کرد.

* ۱۰۰۰ بعد از میلاد

در انگلیس، شاه آلفرد سفارش کتاب Leech Book of Bald را داد که اولین کتاب گیاهی بریتانیایی می‌باشد که مجموعه‌ای است از قبایل کهن سلتیک^{۱۰} و دروید^{۱۱}.

* ۱۱۷۹-۱۰۹۸

نوشته‌های خانم هیلدگارد فون بینگن^{۱۲} به نامهای De planis, Physica حاصل تجربیات او در درمان بود. کار او آمیزه‌ای از کاتولیسیم صوفیانه و فولکلور بود و اوج و پایان پزشکی صومعه را متجلی می‌ساخت. مفهوم این نوع پزشکی در این جمله خلاصه می‌شود که این ابزار درمانی متعلق به خدا است و این ابزار می‌تواند باعث شفا و یا مرگ شخص شود و یا خدا می‌خواهد که شخصی از بیماری رهایی نیابد.

* ۱۶۵۰-۱۳۰۰

یک چهارم الی یک سوم از جمعیت اروپا در اثر طاعون مردند (مرگ سیاه). آنها که مظنون به استفاده

8- Charlemagne

9- Walahfrid Strabi

10- Celtic

11- Druid

12- Hildegard Von Bingen

6- John Gerard

7- Nicholas Culpeper

عقیده داشت که بیماری، موجودی جدا از بدن بوده و با حیات رابطه آنتاگونیستی دارد. بنابراین بیماری نتیجه عوامل خارجی است که عضو مشخصی را متأثر ساخته و باعث تغییرات آناتومی در آن عضو می‌شود. عقاید او بعداً Hahnemann را تحت تأثیر قرار داده و منجر به بروز هومیوپاتی گردید.

طب گیاهی در قرن بیستم

داروهای گیاهی در طی جنگ جهانی اول به خاطر کمبود دارو به طور وسیعی استفاده شدند. بعد از جنگ صنایع داروسازی رشد زیادی یافتند و پنی‌سیلین کشف گردید. طب گیاهی جدید توسط هیلدا لیل^{۱۳} منتشر شد. قانون پزشکی و داروسازی سال ۱۹۴۱ حق فروش داروی گیاهی توسط اطباء گیاهی را به بیماران لغو کرد. جنجال عمومی باعث شد تا این قانون هیچگاه اجرا نشود. بعد از یکسری بحث‌ها قانون پزشکی در ۱۹۶۸ حقوق این اطبا را دوباره برقرار کرد و انجمن پزشکی گیاهی بریتانیا تأسیس شد. این انجمن فارماکوپه گیاهی بریتانیا را منتشر ساخت. این کتاب با بازنگری در سال ۱۹۹۰ مجدداً چاپ شد. هم اکنون عموم مردم به خاطر عوارض جانبی داروهای شیمیایی به طبیعت روی آورده‌اند.

طب گیاهی در قرن بیست و یکم

اتحادیه اروپا قانونی مبنی بر لزوم انجام آزمایش‌های بالینی بر روی گیاهان دارویی همانند داروهای شیمیایی را وضع کرده است. بنابراین تمام داروهای گیاهی باید مجوز دریافت کنند.

از گیاهان سنتی بودند سپر بلای این پدیده شدند و توسط پزشکی سکولار آن زمان تبعید، بد نام و اعدام شدند.

* ۱۵۳۰

تعلیمات پارسلسوس مخالف نظریه واحد بیماری‌ها بود. طبق آن نظریه، بیماری نتیجه سو عملکرد بافت و یا مایعات بدن است. پارسلسوس

* ۱۵۴۲

به خاطر پیشرفت صنعت چاپ عصر بزرگ گیاهان دارویی آغاز شد. هنرمند طبیعت‌گرا اتوبرانسفیلد^{۱۴} تصاویر گیاهی را منتشر ساخت.

* ۱۶۴۰

جان پارکینسون^{۱۵} Theatrum Botanicum که اثر کلاسیک در مورد گیاهان دارویی است را چاپ کرد.

* ۱۶۴۹

نیکلاس کالپپر اطلاعات پزشکی را با ترجمه متون لاتین به انگلیسی در دسترس عموم قرار داد.

* ۱۶۵۱

اثر کالپپر به نام English physician's complete herbal که با جزییات به خواص درمانی گیاهان از طریق ستاره‌شناسی و ریخت‌شناسی می‌پرداخت، طرفداران بسیاری در بین عوام داشت که از سوی دنیای علمی به شدت مورد حمله قرار گرفت.

* ۱۶۷۳

باغ دارویی چلسی برای تحقیقات داروسازی اختصاص یافت و Gardener's Dictionary که اثری کلاسیک توسط فیلیپ میلر^{۱۶} بود چاپ شد. این کتاب در تمام کشورهای تحت قیمومیت انگلیس منتشر شد [۶].

13-Otto Brunsfield
14-John Parkinson
15-Philip Miller
16-Hilda Iley

1. Solecki RS and Shandiar IV. A Neanderthal Flower burial in northern Iraq. *Science* 1975; 190: 880-1
2. Fransworth NK and Morris RW. Higher plants-- the sleeping giant of drug development. *Am. J. Pharm Sci Support Public Health* 1976; 148: 46-52.
3. Ackerknecht, EH. *Therapeutics, from the primitives to the 20th century*, Hafner press, New York. 1973.
4. Majno G. *The heading hand: Man and Wound in the Ancient World*. MA: Harvard University press. Cambridge. 1976; chapters 1-4, 8.
5. Bensky D and Gamble A. *Chineae herbal medicine Materia Medica*. Revised edition Eastland press Inc. seattle. WA. 1993.
6. Roderick E. McGrew, *Encyclopedia of Medical History*, 1985.
7. <http://www.Healthhelper.com/Complementary/botanical/nih-traditional.htm>.
8. <http://www.naturalhealthnotebook.com/Alternative-Medicine/Biological-Therapies/history-of-herbal-medicine.htm>.